

Fehér Imola

KULTURÁLIS LÍRALÓGUS – AVAGY BARANGOLÁS A POESIS BERKEIBEN

Ha beírjuk a Google-keresőbe, hogy „Poesis Satu Mare”, az első találatok egy hotelhez vezetnek. *Hívás/ Útvonal/ Mentés/ Webhely* opciógombbal. Mielőtt klikkelnénk, a szobafoglalás lehetősége ne tévesszen meg. Nem irodalmi tartózkodást ígér, csak egy „sima” szatmárit. Persze abban már bőven nyílik lehetőség irodalomra is. Magyarra is. Románra is. Németre is. Induljunk el hát a román útvonalon. Legyünk kíváncsiak. Nyitottak.

Több opció is akad úti cél gyanánt:

- Poesis (Dumitru Păcuraru, George Vulturescu)
- Mărturii Culturale (Aurel Pop)
- Acolade (Radu Ulmeanu)
- Poesis International (Dumitru Păcuraru)

Szeptember 27. Délelőtt. Telefonbeszélgetés. Közben a postás kopog. (Már nem is kétszer csenget?) Péter visszahív. Sürgős. Már tegnap késő, de *facem să fie cumva*. Feladat: román irodalmi műhely bemutatása Szatmáron. Remek. Kapásból egy beugrik, aminek verses csengése van, de biztosra kell menni. Rábólintok, igen, mert hát szeretem a kihívásokat, bár az utóbbi időben úgy érzem, hogy a kihívások szeretnek engem, mert mindig megtalálnak. Vállalom. Semmi kétség. Péterben. Bennem viszont egyre nagyobb a bizonytalanság. Mert hát minél több embert kérdezek, annál több opciónk akad. Persze ez jó hír, mert azt jelenti, hogy Szatmáron igenis van irodalmi élet. Érdekel, utánajárok, így utamba is akadt valaki, aki kontaktokat keres. Tehát vissza az elejére.

Google. Kereső. Poesis. Satu Mare. Úgy a hetedik találat Jackpot. Legálábbis részsiker. *@Ediția Festivalului Poesis*. Bingo! Klikk. Cikk. Lássuk.

De miért is keresgéljek a neten, ha személyesen is felkereshetek valakit? Hisz itthon vagyok. Szatmáron. Akkor hát útra fel! Kiindulópont a Kölcsey Ferenc Főgimnázium. Érkezési idő három perc. Nem is gondoltam volna, hogy ennyire közel van a megoldás egyik kulcsa.

De mielőtt odaérnénk, klikkeljünk az „Információ” gombra: 1990 januárjától a Poes:s (megállapítom, tetszik a verses allúzió és esztétikailag is a szó játékos írásképe) Szatmár irodalmi életének emblematikus folyóirata. Itt szerkesztik, nyomtatják és terjesztik, de országos jelentőségű, ismert és elismert, színvonalas folyóirat. Október végén kerül sor a 28. Poesis Napok megrendezésére, tehát pezseg az irodalmi élet.

Megadom a kívánt úti célt. Főmenü. Navigálás. Cím. Irányítószám. Utcanév. Házszám. Útvonal. Térkép. Befejezés. Indulás.

Szeptember 27. Péntek délután 3. Informația Zilei. Ioan Anitas író-újságíró-tévés műsorvezető fogad. Magyarul. Hebegek-habogok, hogy mit is akarok, mert először is egy helyi aktuális román irodalmi betekintést szeretnék. Ami eddig, valljuk be, hej, biz kevés volt. Nemcsak a kulcslyukon akarok kukucskálni, hanem jó lenne több információ birtokában lenni. Jó helyre jöttem. Egy kellemes beszélgetésben volt részem, és belelapoztunk a Poes:s (Revistă de poezie si artă) egyik korábbi lapszámába is. Visszatekintettünk az elmúlt hetek-hónapok eseményeire, közös megemlékezésekre. A folyóirat aktív élete érdekelt. Így tudtam meg, hogy szeptember 10-én egy Jorge Luis Borges-megemlékezést tartottak, pár napja pedig, szeptember 22-én zenés-verses estet szerveztek Károlyban a Deák Endre Teremben, ahol román és magyar versek hangzottak el; saját verseket olvastak fel az *Afirmarea* irodalmi kör tagjai, valamint károlyi alkotók. Hallgatva a beszámolót, bizonyára kellemes este volt, versekkel egybekötött beszélgetéssel.

Lássuk, mi volt még a napokban! *Zilele Revistei Acolada* – ez egy háromnapos rendezvény. A lap 2007-ben indult, és azóta is folyamatosan működik, számos író és költő publikál a hasábjain. Az ünnepséget Radu Ulmeanu (költő, író, a lap felelős szerkesztője) nyitotta meg, amelyet egy vitasorozat követett: *Tendințe în literatură contemporană. Poezia cetății sau cetatea poeziei?* Érdekes kérdésfeltevés! Aztán a Művészeti Múzeumba vezetett újtjuk, ahol Aurel Popp kiállítását tekinthették meg. Könyvbemutatók, felolvasások és eszmecserek tették ezeket a napokat feledhetetlenné mindazok számára, akik jelen voltak (nemcsak szatmáriak, Bányáról, Kolozsvárról, Bukarestből is érkeztek meghívottak). A kérdésemre, miszerint folyik-e műhelymunka, szintén pozitív választ kaptam. Szeptember 19-én volt a legutóbbi ilyen jellegű rendezvény, ahol Adrian Francisco Munteanu

debütált. Végzettsége szerint agrármérnök. Lehetőséget kapott, hogy bemutatkozzék. Felolvasott. Ezután beszélgetés indult a hallottak alapján; pro és kontra vélemények. Az irodalmi kör aktív írói és a jelenlevő meghívottak értékelték a felolvasott verseket. Egy párbeszéd alakult ki, központban az irodalom és a versek, ismert írók és hobbyírók között. Tapasztalatcserék. Tanácsok. Egymásra figyelés.

Szeptember 28. Szombat dél. Telefon. Prof. Alexandru Zotta, nyugdíjas egyetemi tanár. Egy kedves kollégámtól kaptam meg az elérhetőségét. Visszahívott. Természetesen. E-mailt váltunk, keressük a találkozási pontot, a lehetőséget. Akár személyesen is találkozhatnék az újság szerkesztőivel és alkotóival. Poes:s megbeszélés lesz kedden délután. Dumitru Păcuraru, a 'Centrul Cultural' védnöke, George Vulturescu költő és szerkesztő, Ioan Nistor költő és szerkesztő, Prof. Zotta Alexandru egyetemi tanár, kritikus, valamint a közreműködők közül Ioan Anitas, az Afirmarea irodalmi kör vezetője. Megtudtam, hogy a képzőművészet vonalán is elindulhatnék, hiszen Oana Păcuraru restaurátor, művész most szervezett kiállítást „*Brutalism*” in *arhitectură* címszó alatt. A Művészeti Múzeum is tárt kapukkal vár, több mint 120 festő és művész alkotásai vannak kiállítva. Pontosan a napokban volt a megnyitó. Nemzetközi kiállítás. Kurátor Cristina Gloria Oprișă, akinek a lelkes munkája révén jött létre a kiállítás. Ezek a találkozások mindenképpen nagy élményt nyújtanának, de keddre már korábban elígerkeztem. Az időpont egybeesik egy Ady-megemlékezéssel Érmindszenten, ahova hivatalos vagyok, így két helyen egyszerre. Lehetetlen. Érdekesség, hogy két nyelvű megemlékezésre indulok: „Igéim bővek, zengők, nagyok. / Mi-e verbul larg, ínalt, răsunător.” Akkor hát Adyra fel!

Szeptember 29. Vasárnap délután e-mail és telefon. Aurel Pop professzor. Anyagot küldött, olvassam, inspirálódjam. *Eternitate prin poezie* (Editura Citadela, Satu Mare) – szatmári költők antológiája. Míg a jelen alkotóit kutattam, jelzést kaptam a múltból. A helyi román irodalomnak megvan a táptalaja; szép alkotós múltra tekint vissza. Mintha a szatmári irodalmi és kulturális élet névjegykártyáját vennénk át. Érződik a személyes hangnem, hogy sok szál hozzá vezet. Kedves sorokban emlékezik meg író-, költőtársairól (mindegyikőjüket személyesen ismerte és tisztelte): Emil Matei, Ion Bledea, Ion Baias, Ioan Bran, Corneliu Balla, Dorin Salajan, Viorel Vladimirescu, Josef Johann Soltész, Ioan Chioreanu-Oaş, Paul Grigore, George Boitor. Visszatekint. Baráti főhajtással. Dokumentum és egyben vallomás; egy szép gesztus. Aprólékos, precíz munka eredménye. Múltba tekint, és a jelenbe érkezik. Ábécé sorrendben. Elhunyt költők vá-

logatott műveikkel, irodalmi hagyatékot hagyva ránk, itt élő szatmáriakra, és nem csak.

Szeptember 30. Hétfő. Valamikor ezt a cikket is meg kell írni. Hát ez a nap volt (és közben megünnepeltük Benedek Elek születésnapját, de az egy másik mese). Akkor még nem tudtam, hogy nincs vége. Csak reméltem, hogy lesz folytatás.

Október 1. Kedd, kora délután. Marosán Csaba színművésszel rendező irodalomóráról érkezünk. ETA: 13:30. Nem késtünk el, folynak az interjúk, csak eztán jön a közös Re-Ady, vagy ahogy bennem megfogalmazódott: Ro-Ady. Megemlékezés Érmindszenten, Ady szülőházában a beszercei és szatmári könyvtár szervezésében. Két hangnemben, két nyelven, egy lelkülettel. Moderátor Ioan Pinteá, a George Coşbuc beszercei könyvtár igazgatója. Karácsonyi Zsolt, József Attila-díjas romániai magyar nyelvű költő, műfordító, színház- és irodalomkritikus, a kolozsvári *Helikon* című irodalmi folyóirat főszerkesztője, az Erdélyi Magyar Írók Ligájának elnöke román és magyar nyelven méltatta költőzseninket, nagyon szép párhuzamokat vonva; kedvencem, amire azonnal fölkaptam a fejem: *Ady Endre fekete zongora a Hortobágy közepén*. Marosán Csaba színművész Ady-verseket szavalt magyar és román nyelven, mi pedig, az ide-, azaz Ady-sereglettek csendben, átszellemülve hallgattuk. Van annak a háznak egy erős irodalmi lüktetése, és ma mágnesként odavonzott minket. Kitérőnek vagy letérésnek tűnhet ez az útiránytól, de mégsem. Amint kiderült, minden út a Poes:shez vezet. S még Ady is segít. A meghívott írók és költők szóltak pár szót a költőóriásunkról, köztük Ioan Nistor (vele kellett volna találkoznom itthon, vagyis otthon, Szatmáron), akinek a kezében ugyancsak ott volt a Poes:s legutóbbi lapszáma, amelyet én is a táskámban magammal hoztam. Meg is volt az összekapcsolás. „Ön megérkezett a kijelölt helyre.” Az Ady-összesem és a Poes:s jól megfértek egymás mellett. Sőt. Hallván, milyen szép szavakkal illetik Adyt, legyen az román vagy magyar nyelven, megdobbant a szívem. Ez a megemlékezés több volt, mint egy szép gesztus. Megerősítette bennünk, hogy igenis, Ady a mindenkié. A beszélgetés után kint a kertben megálltunk Nistor úrral, s folytattuk, immáron a Poes:s berkeiben. Érdeklődve hallgatta, hogy cikket írok, kérdezte, mit tudtam meg eddig, hogyan haladok. Kontaktot cseréltünk. Kicsi ez a verses világ! Ki gondolta volna, hogy mindez öt nap leforgása alatt.

Október 2. Kedd. „Önnek új levele érkezett.” Pont, amikor kitettem a pontot, jelzett a Gmail (már nem a Google), hogy itt még nem szabad megállni. Üzenet, mégpedig George Vulturescutól. Nem a mai, gyors, emoti-

konos levél várt, hanem egy szép, irodalmi. Szívem szerint beilleszteném ide; kiragadok pár gondolatot. Visszaemlékszik 1990 januárjára, amikor megalapították a Poesist (alapítók: G. Vulturescu, Gh. Glodeanu, Al. Pintescu és Emil Matei). Nem egy irodalmi kísérlet az ország északkeleti részén, hanem egy kulturális fókuszpont. Már ekkor elindították a „Zilele Culturale Poesis”-t is, amelynek a keretén belül évente az ország minden részéről érkeznek írók, költők, ez pedig minőségtöbbletet biztosít. Az újság maga a mai irodalmi értékek mozgatórugója és motorja. Megjelenésében, tartalmában is erre törekszik, hiszen aktuális írásokat közöl, a költő portréjával, valamint az irodalmi találkozókra készült fotók is helyet kapnak. És a képzőművészet is. A verseken a hangsúly, jó hír, hogy a költők egymás írásait is szívesen olvassák; érdeklődnek társaik újonnan megjelent kötetei iránt. Nincsenek határok. Se generációs, se földrajzi különbségek. Helyet kapnak a „régik nagyok”, de a fiatal „rebellisek” is. Minden lapszám egy irodalmi térkép. Egy irodalmi újság nemcsak egy hajó, ami az irodalom történelmébe réved, szállítva a műveket, alkotásokat. Egy hajó, fedélzetén tengerészekkel, teherrel, s viszi magával a hullámokat, amelyeken úszik, és azt is, ami a parton található. Ebben a mindenségben, amit lefed, reméljük, benne van a szatmári jelenkori irodalom is, minden értékkel, amit magában hordoz. (És megoszt velünk.)

Amire kezdetben majdnem rávágtam, hogy lehetetlen, egy magabiztos igen után kikristályosodott. Ehhez viszont kellett egy élő irodalmi színtér. És ha már az útvonalon maradunk, kellenek az útjelző táblák és a kapcsolódási pontok. Egy belső lírai GPS. Egy biztos cél. Egy folyóirat. Írók, költők, professzorok, akik nyitottak a kommunikációra és az útbaigazításra. És nem utolsósorban egy irodalmi keresőmotor, ahova ha beírjuk a szót: Poesis, biztosan célhoz vezet. Egy irodalmi kapuhoz egy lírai lelki szalodához, ami teret nyit és beenged. Csak kecsesen. Lírai hangnemben.

P. S: OK, Google. Egyezzünk meg! Átállítom a keresőfilterem.